

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

Адрес: София, ул. „Св. София“ № 2 тел. 8-29-83 сметка 110-11 БНБ — Софийски градски клон

† Старозагорският Митрополит КЛИМЕНТ

В ПАМЕТ НА СТАРОЗАГОРСКИЯ МИТРОПОЛИТ ПАВЕЛ

Слово, произнесено в неделя, 9 октомври 1960 г., в катедралния храм „Св. Димитър“ в гр. Стара Загора по случай 20-годишнината от блажената кончина на Старозагорският Митрополит Павел.

Навършиха се двадесет години от блажената кончина на приснопамятния Старозагорски Митрополит Павел. Сякаш беше вчера! Тъй бързо, незабелязано се изминаха дните, последвали онова тъжно есенно утро, когато клир и паство от Старозагорска епархия бяха покрусени от печалната вест, че техният всеобичан Кириарх не е вече между живите. Никак неочаквана, тази вест потопи в дълбока печал всички чеда на светата ни Църква. Защото Митрополит Павел не бе от обикновените духовници. Със своя морален и интелектуален ръст той високо се издигаше над общото ниво на нашата обществена и църковна действителност. Неговото име на дълбоко мъдър и просветен Иерарх беше широко известно.

Роден и възпитан в едно примерно свещеническо семейство, Митрополит Павел още от детинство подхранва в душата си съкровено желание да служи на Бога и народа си с вдъхновението и чистотата на духовника-възрожденец.

На църковно-обществено служение той се посвещава веднага след завършване на висшето си образование в Русия. Солидно подготвен, той се проявява като една здрава и мощна духовна сила в църковния ни живот.

Духовно-монашеско звание той приел като учител-възпитател в Софийската духовна семинария. След двегодишно учителствуване, Митрополит Павел, сравнително още млад духовник, бива преведен на служба по църковната администрация в Пловдивската митрополия. Близо 8 години той служи като протосингел на приснопамятния Пловдивски Митрополит Максим. От това време датира моето познанство и духовни връзки с него. Още невръстен юноша тогава, той оказа не малко влияние върху оформянето на моя светоглед и вяра, както и върху определянето на моето бъдеще служение. Затова за него съм съхранил в душата си чувства на голяма синовна почит, обич и уважение.

От Пловдив той отново отива в Софийската духовна семинария, дете е назначен за ректор. Въпреки неблагоприятните условия, които създаде войната и последвалите я вътрешни смущения, Митрополит Павел, с неимоверни усилия и непрекъснати

грижи, запази този духовен институт на неговата висота. Всички негови ученици са съхранили жива памет за своя любим ректор и в живота си, като пастири, са се вдъхновявали от неговия образ и примерно служение.

Очертал се като зрял и завършен характер духовник, той бива ръкоположен за епископ, а година след това — на 3 март 1923 година единодушно избран за Митрополит на Старозагорската епархийска катедра.

Старозагорската епархия е щастлива, че след кончината на първия си Кириарх Методий Кусев, се възглави от Митрополит Павел. Ако първият беше човек на желязната воля, вторият обладаваше безспорно голям ум и превъзходство в солидната си научна подготовка. Само напрегнатото време, в което протекоха живота и дейността на Митрополит Павел, много задължения от общоцърковен характер и деловата работа в епархията не позволиха той да кристализира дълбоката си мисъл и обширни познания в ценни книжовни трудове.

Но в църковно-обществената си дейност Митрополит Павел остави дела, които му отредиха предно място в новата ни църковна летопис.

Като Кириарх на епархията Митрополит Павел показва истинско архипастирско усърдие, мъдрост и любов към клир и паство. Той наистина беше „Пастир добрий“. Всеки, когото нуждата е завела при него, помни с какво участие изслушваше чуждите болки. И за всекиго намираще блага, мъдра, ободрителна дума. От едно голямо благородно сърце той черпеше сили и добри вдъхновения за служба на ближния.

Възкресявайки в паметта си неговия живот, не можем да не отбележим две основни добродетели, които красяха благородния му лик. Митрополит Павел безспорно беше богато одарена личност. Притежаваше дълбока мисъл. Той не напразно носеше името на великия апостол на езичниците — ап. Павел. Той отрази в живота и дейността си не малко от духовните сили на този апостол. Той не само добре познаваше словото Божие, но го и обясняваше, тълкуваше и разкриваше с рядка дълбина и простота.

Той, обаче, никога не изтъкваше себе си. Никога не се възгордя, нито упои от дарованията си; напротив, съзнателно се подценяваше и поставяше в положението на немощна личност.

Скромността е присъща добродетел на големите личности. От тях беше и покойният Митрополит Павел.

На пръв поглед той изглеждаше затворен, студен човек. Но това не беше истинският негов духовен образ. Под тая външна привидна хладина се криеше едно топло, едно благородно сърце. В това се е убедил всеки, който е имал възможността да бъде в близко общение с него.

Митрополит Павел беше рядко сърдечен човек. Но да бъде сдържан в това отношение — беше другата негова ценна добродетел.

Цели 17 години Митрополит Павел държа ралото и бразди духовната нива в Старозагорска епархия. В храма на служба и вън от него при обиколките си, той щедро сееше семето на истинска вяра и спасение, на обич и служение Богу. Всякъде той остави следи от своето добро, благородно сърце и мъдро слово. Затова винаги с чувство на умиление ще си спомнят за него всички — свещеници и миряни в Старозагорска епархия.

Не малък принос е дал митрополит Павел и за уреждането на общия ни църковен живот. Начетен и с изрядна памет, той най-добре познаваше църковните канони. Като член на Св. Синод, пък и преди това, нему не веднаж е възлагано да проучва сложни въпроси от каноническо и догматично естество. Ползувайки се от своята здрава и дълбока богословска мисъл и от широките си познания, той всякога е посочвал най-правилното разрешение на даден въпрос.

Отлично познаваше той също така историята на нашата църковна конституция — Екзархийския устав. Затова той участва в първата и председателства втората комисия по преглеждането на тоя Устав. От всички Митрополит Павел най-много се потруди за преработването на основния закон на нашата Църква и приспособяването му в духа на съвременните изисквания и нужди.

Но Митрополит Павел прояви своята блестяща ерудиция и логична мисъл като член на църковно-народния събор и докладчик на комисията по устройството на родната Църква. Тогава той се яви в стихията на своите знания и мъдро защити здравите си схващания за живота и устройството на Българската православна църква.

А като главен ръководител на православните християнски братства (от 1926 до 1935 г.) Митрополит Павел прояви всички редки качества на своя ум, сърце и дар слово.

Всички, които са имали щастието да участвуват в многолюдните братствени събори, знаят с какво рядко умение той ръководеше съборните заседания. Неговите слова и отговори на многобройните приветствия оставяха неотразимо впечатление със своята мъдрост, дълбочина, красива фраза и топлина. Затова днес, в неговата 20-годишнина, клирици и миряни от цяла България с чувство на голямо умиление ще възкресят в душите си светлия образ и благо слово на дядо Павел.

Може да скърбим, че тоя образован и просветен иерарх на Българската Църква си отиде от нас в твърде ранна възраст. Той почина едва 58 годишен, в оная възраст, когато човек може най-много да бъде полезен с житейската си мъдрост.

Митрополит Павел беше една жива енциклопедия. Имахте ли недоумение по някой въпрос? Той го разрешаваше. Потребно ли бе да направите някаква справка? Той беше положителен справочник, наръчник на всички данни, за да се доберете до истината. Той беше, наистина, една жива, подвижна библиотека.

Затова комисията по превода на Св. Писание (Св. Библия) на български език, съставена от видни наши езиковеди и богослови, не можеше да намери по-добър свой секретар от Митрополит Павел. Нему тя беше възложила най-отговорната задача: последна и окончателна контрола на преведения текст.

Ако трябва с малко думи да се характеризира образа и служението на приснопаметния митрополит Павел, за него би могло да се каже: в цялото свое църковно-обществено служение той се прояви всестранно — вещ администратор, образцов учител и възпитател, голям богослов, красноречив и убедителен проповедник, преводач на ценни трудове от чужди езици, идеален духовник и архипастир.

След 17 годишно многополезно светителствуване на Старозагорската епархийска катедра и тридесетлетно служение на родната света Църква, маститият владика, по воля Божия, се раздели със своето паство и замина в другата страна на живота — в небесната църква.

Неговите тленни останки почиват край светия олтар на катедралния храм, в който той години е служил и възнасял молитви за своето паство. Дошли днес в светия храм да дадем израз на своите синовни чувства и признателна почит към него, ние имаме свещения дълг топло и сърдечно да се помолим за него, за упокоението на неговата добра душа.

Вечна и блажена да бъде и пребъде паметта на тихия, кроткия, благия иерарх и владика дядо Павел. Бог да го прости!

125 години от рождението на Бачо Киро

... За всеки подвиг има съд,
но не за всяко престъпление...“
И. Ветвинов¹

„Аз, Киро Петров, съм роден в село Горни Турчета, Търновско,² на лето 1835, на юлия 7. Кръстен съм на юлия 15 — свети Кирик и Иулита“ — така започва Бачо Киро своята автобиография, озаглавена от него „Мойта история“. Баща му бил селски говедар. „Баща ми умря на 1841 лето в Разградско, село Хърсово... останах сираче на 6 години... и си дойдох с майка си...“ През 1843 г. майка му се омъжила втори път в с. Коевци, Севлиево. Вторият баща не бил добре разположен към малкия Киро и го изпратил „да пасе телци и овце“. „На 1847 отидох да се уча в Батошевския манастир, Севлиевска кааза“ — продължава автобиографичните си бележки Киро Петров. Той бил тогава на 12 години. За престояването си като послушник в Батошевския мъжки манастир „Успение Пресвятия Богородици“ при с. Батошево, Севлиево, ученолюбивият момък пише:

„Шест месеца пасох овците.
година пасох телците,
овце и телци кат пасях,
книги си носех, та четях.
Научих се да чета на книга,
рекох си: туй на мене стига.
Щом научих до края псалтира,
тогаз излязох из манастира...“

„На 1848 лето се преселихме всинца в Севлиево... През тази година отидох първо да даскалувам в с. Коевци за 6 месеца 115 гроша. На 1849 седях даскал във Вишовград, на година за 300 гроша. На 1850 отидох пак в Батошевския манастир“ (вероятно да обогати повече познанията си). След това той съобщава, че учителствувал последователно в селата Мусина, Коевци, Горни Турчета, Михалци. „... На 1853 се ожених... На 1855 се роди дъщеря ми Марийка. На 1857 се роди Иринка. На 1859 се роди Теодосий, син ми. На 1865 се роди Димитричка...“

Всички наричали любознателния и ученолюбив даскал с прозвището „Бачо Киро“. Той учителствувал повече от 25 години из села на родния си край като неуморно пътувал (кръстосал България, посетил пеш Св. Гора, Цариград, Букурещ, Белград); чисал проповеди, стихове, проза, пиеси; събирал народни песни и сказания; будел националното съзнание и зовел за бунт и борба с вековните поробители:

„Мили рожби на народа,
за българската ви свобода
тънки саби измъкнете,
„Смърт тирану“ си викнете!“

Надарен от Бога с мелодичен глас и с ораторски дар Бачо Киро с искрена набожност пеел по църкви и манастири и произнасял проповеди, много от тях написани. Особено трогателна е неговата проповед „Заточението на българските владици Иларион Макариополски и Авксентий Велешки“: „... Тогава дойде най-горчивият час. Г-н Иларион се спря пред църквата и заплака с тия думи: „Бо-

же, дали ще бъда жив и честит да се завърна и видя отново нашата народна мила българска църква?“ — и се прекръсти. След него Г-н Авксентий жално поздрави и рече: „Отивам, чада, да се пожертвувам за народа си, когото толкова горещо възлюбих и до смърт ще любя!“ Нашите двама български Архиепери ги откараха. Мало и голямо се качиха на каици и бързаха по морето към моста да видят още веднаж свещеноначалниците ни и да приемат тяхното последно благословение... Мили и окаяни българи, нашата правда ще дойде, ако не днес — то утре!“³

Бачо Киро горял от желание да просвети невежите си съселяни и често им думал: „Учението е небесно светило, без него, който и да е народ, тегли и мъждей, като кандило без масло“. През 1869 г. той основал в Бяла Черква първото българско селско читалище с театрална трупа и изнасял с артистите си представления в съседните села. В устава на читалището четем: „Ний всички селяни в село Горни Турчета с братско съгласие и от любов към учението отворихме си читалище с име „Селска любов“, на което първата цел е да събуди шо-годе учението между младите наши селянчета, които са имали злочестината да останат неучени. Втората цел му е да разпръсва шо-годе учението и по околните наши братя българи, дето са в селата...“

През 1872 г. даскал Бачо Киро Петров бил между посрещачите в старата столица на новия Търновски Митрополит Иларион Макариополски и му съчинил следното стихотворение:

ПРИВЕТСТВИЕ КЪМ НОВИЯ АРХИЕРЕИ

Радвай се, радвай, мили народе,
народен пастир сега ти дойде!
Ти си го желал толкоз години —
ето днес дойде, радвай се нине!
С искрена любов почет му въздай:
той за теб ходи бедно да страдай,
в заточение за теб той два пъти ходи
от гръцко иго да те освободи.
Добре си дошел, Дядо Владика, —
на нашия подвиг славо велика!
Простри си ръка, благослови ни, —
да я целунем ти позволи ни,
със синовна почет поклон да сторим,
твойто идване всегда ще помним!“

По-долу четем следната бележка на автора: „Живей, Свето Търновски, дълги години, поборнико на нашите правдини! На многая лета З. Нагласена песен от Кира Петров. Пее се на глас „Олиле Боже...“ 1872, когато посрещяхме Владиката. Многолетна да сотворит Господ Пресвещенияго и Богопроизведенаго Отца Нашего и Владики Свято Търновскаго г. г. Илариона. На многая лета“.

Бачо Киро живеел с народната неволя и хората живеели с неговия огън. Обичал народа и народът го обичал. „На 1873, подир Възкресение, ходих към Белград, по Сръбско — пише на едно място той. — За ходенето ми спомогнаха поп Гавраил — 1 лира,

поп Белчо от Вишовград — 1 франк, поп Стефан от Михалци — 50 гроша, х. поп Илия — 1 рубла, Господин Славчо Дюгенджи от Михалци — 45 гроша, двамата даскали Петко и Начо — 10 гроша, и нашите селянчета ми дадоха около 150 гроша“.

След запознаването си с Васил Левски, отец Матей Миткалото, Ангел Кънчев и Любен Каравелов, Бачо Киро основал революционни комитети в Бяла Черква и близките села, и взел пушка на рамо, сам дал пример как да се мре за Отечеството. Априлското въстание в Батак и Копривщица пламнало. Кървавото писмо било получено и в Търновско — I-ви революционен окръг. На 28 април 1876 г., след важното заседание на главните въстаници в с. Мусина, Бачо Киро засъбирал четници с паролата: „Момчета, тази нощ взидем на гору Елеонскую!“ След прилична към Бога молитва в енорийския храм, смела и вдъхновена, решена на подвиг и смърт за свободата на изстрадалата Родина, Бачо Киро повел от Бяла Черква една чета от 103 души родолюбци —

...от къща по двама, по трима,
от Дядо Марча четирима...“4

В с. Михалци се присъединили още 31 четника, в с. с. Мусина, Дичин, Вишовград, Голямо Яларе и Балван — други. За войвода на четата определили поп Харитон, монах от Преображенския манастир, а за военен инструктор — поручик Петър Пармаков, български офицер на руска служба, родом от с. Градец, Котлѐнско. В Дряновския манастир четата била обсадена от дошлия от Шумен с 10 000 войска Фазлъ паша, изпратен да потуши въстанието. Девет дни продължила обсадата. Безпримерен героизъм проявили въстаниците. Бачо Киро непрестанно укрепявал духа им и приканвал всички да пеят: „С нами Бог, разумеете язици, ѝ покарайтея, яко с нами Бог!“ Но... манастирят бил подпален, многобройните и добре въоръжени турци надвили. От 200 души въстаници едвам се спасили от огъня на кървавия бой 50, в това число и Бачо Киро. Бяла Черква, която даде много родолюбци, беше родила, обаче, и раболепния предател-чорбаджия, който с юдино окаянство издал на турците, къде се намирал непримиримият борец за свобода и народни правдини. Революционерът бил доведен за мъст и разплата от Бяла Черква в Търново, изправен на съд за героичния му подвиг и осъден на смърт. За да го защити и смекчи присъдата, адвокатът му Икономов намекнал пред съда, че подсъдимият е побъркан. Безстрашният Бачо Киро с насмешка и възмущение отхвърлил обвинението и спокойно, с висок глас, издекламирал на турски език съчиненото от него шестостишие:

„Бен бир Бачо Киро им,
тюрктен коркман, комита им,
шишане умузма такъм,
Дрянова манастиря булдум.
Хакъмъ арамаа бен чикъм,
ипи да кендим бойнома такъм!
(Аз един Бачо Киро съм,
от турчин не се плаша — комита съм.
Пушка на рамо наметнах,
и Дряновския манастир намерих:
правото си да дира въстанах,
и сам въжето на шията си наметнах!)

На 28 май 1876 г. пламенният родолюбец бил поведен към бесилката в Търново, където днес се издига „Паметникът на обесените“. Волният и горд български орел с твърдата увереност, че се е потрудил за изгряващата свобода на народа ни — петвековен неволник, пред смаяните взори на присъстващите благоговейно се прекръстил, па сам наметнал и наместил въжето на шията си! Така бесилото за него станало жертвеник, върху който той се принесъл жертва за свободата ни. Членки от Търновското женско благотворително дружество „Радост“, начело с голямата търновска патриотка и родолюбка Евгения Кисимова, изискали с много и настойчиви молби тялото на обесения революционер и го погребали по християнски на хълма „Варуша“. По-късно черепът и другите кости на Бачо Киро били извадени от неговата съпруга и занени в Бяла Черква, където днес се пазят в църковната келия-музей.

Поклон пред героичния подвиг и светлата памет на бяло-черковския революционер, учител, поет, писател, църковен псалт, проповедник, фолклорист, турист, читалищен деец, артист и мъченик за свободата на България — Бачо Киро Петров!

Архимандрит НЕСТОР.

1). Йордан Ветвинов, Бачо Киро, поема, София 1937, стр. 51.

2). Сега с. Бяла Черква, Търновски окръг.

3). Тази проповед е публикувана от Ал. Бурмов в сп „Духовна култура“, София 1934, кн. 56, стр. 177.

4). Цитатите давам по книгата „Бачо Киро Петров. Материали и документи“ от Александър Бурмов и Стойко Стойков, София 1937. Преводът им на съвременен български език е мой, с изключение на стихотворението „Бен бир Бачо Киро им...“, преведено от турски на български и цитирано в статията „Вечна слава вам, герои!“ от Търновския Митрополит Софроний, „Църковен вестник“, 1956 г. бр. 39, стр. 2.

Под покроба на Божията майка

„Коя е тая, що блести като зора, хубава
като месечина, светла като слънце?...

(Песен на песните 6:10)

С пророческо прозрение вдъхновеният автор на библейската книга Песен на песните ни предсказва за Пречистата Дева, станала Божия Майка и наша небесна майка, покровителка и защита на човеш-

кия род.

Небесната Царица, Божията Майка се оприличава на слънце, луна и звезди. Както небесните светили се простират и греят над цялата земя, така

и Богоматер, която е гореща застъпница за нас, човечите пред Бога, със своя чист живот и нежни майчински грижи, като духовно слънце, осветлява нашия житейски път и стопля сърцата ни.

Наистина, любовта на Божията Майка към нас е безпределна. Тя взима най-близко участие в скърбите и страданията на всички, които с вяра се обръщат към нея. Тя притежава в пълнота великата Божия благодат да утешава, да помага и закриля. Тя със своята божествена любов и майчинска топлина ни скрива под своя Покров, за да ни спаси от беда и запази здрави и невредими.

Тази, именно, божествена власт да бъде преблага защитница, прибежище и покров на всички хора, тя изявила и във великото събитие, станало в Цариград през управлението на благочестивия Лъв Премъдри в 909 година в църквата, издигната в нейна чест — Св. Богородица Влахернска.

В онова време християните в столицата били нападнати от езичници, които ги застрашавали със своите грабежи и опустошения. Всички, изпълнени с надежда и упование, подирили спасение във Влахернската църква. Тъкмо когато се извършвало всенощното бдени и се изливали горещи сълзи за помощ в прелълнения от богомолци храм, св. Андрей, „Христа ради юродиви“, издигнал очите си нагоре и видял небесната Царица, покровителка на вярващи, да стои — в светлобяла дреха във въздуха, заедно с пророците, апостолите и ангелите, като се молела пламенно за всички. Тя греела като слънчева светлина и покривала човечите с честния си омофор.

Като видял това чудно знамение свети Андрей се обърнал към ученика си Епифания, с когото били заедно в храма: „Виждаш ли, братко, Царицата и Господжата на всичко, която се моли за света?“ А той отговорил: „Виждам, отче святи, и се ужасявам!“ Благодарение на премилосърдното покровителство на Божията майка, опасността преминала и вярващите отново се отдали на спокоен живот. От това време бил установен празникът „Покров Пресвятия Богородици“ за слава и възпоменание на молитвеното ходатайство на Пречистата Бого-

матер пред Бога за нас човечите.

Божията майка и нашата небесна майка Св. Богородица всякога проявява своята всемощна закрила. А малко ли са бедите, които ни сполетяват? И може ли тя, в такива случаи, да ни лиши от своето майчинско застъпничество? Нали тя е наша истинска майка?

Наистина, много са страданията, които съпътствуват човека, но Божията майка, като преблага защитница, винаги когато се намираме в бедствени обстоятелства и я викаме на помощ, чува нашия вопъл и ни закриля със светия си омофор.

Така ние с Покрова на Пречистата и Преблагословена св. Дева Мария, имаме едно мощно небесно знамение, за да се предпазваме, като щит, от злощастията в живота.

Тя, св. Дева Мария — Божия Майка по човечество и наша майка по благодат, растила като мъгла (Сир. 24:3) своя небесен Покров и над разкаялите се души: грешниците стават праведни и нечистите — чисти, или както говори за нея блажени Атанасий Синаит: „вълхвите прави апостоли, митарите — евангелисти, а блудниците — устройва по-чисти от девиците“. Така например заради покаянната молитва към нея на Преподобна Мария Египетска, тя от грешница я направила по-чиста от девица, за да сияе сега с неувяхваща благодатна слава в Царството на Христа. Прави са думите: „Много може майчинското моление пред благосърдието на Владиката“, защото другите светии се молят за нас като за свои братя, а тя се моли и застъпва за нас, грешните, като Майка!

О, Пресвета Дево, Покровителко наша, прибири ни под Твоя Покров и в дни на страдания ни запази! Защото често в живота си прекарваме дни в мъки, както някога патриарх Иаков казваше: „малки и нещастни бяха дните от годините на моя живот“. Наистина, тежки са понякога дните, що сами отежняваме със злото, което вършим, като предизвикваме справедливия Божий гняв над нас. Но ти майчински ни закриляй. Амиѐ.

Протоиерей АНДРЕЙ ДИМОВ

Още за Раковишкия манастир

(Нови проучвания)¹

В брой 26 на „Църковен вестник“ дадохме някои сведения за този многозаслужил като верски, културен, просветен и бунтовен център. След като направихме нови проучвания, можем още по-добре да подчертаем неговата ценност като паметник на старата българска църковна живопис, благодарение на това, че там се оказаха много стари образи на светии и много такива под мазилката на по-новите, които също са от доста старо време.

В по-предишната си статия споменахме, че неговото основане се губи в далечното ни минало. Действително, още тогава, когато не всички българи са били покръстени, той вече е бил съграден. Засега единствените писмени данни, които се намират и до днес запазени в манастира са от 1825 и 1827 година, когато манастирът е бил възстановяван, след като е бил разрушен. Тогава той е бил

иззидан наново и за последен път зографисан. За образите на светци, които и днес там се намират по стените, ще дадем описание по-долу.

Старите му фрески са от по-ранна епоха, а под тях (по сведения) имало и други още по-стари. Всичко това сведочи, че манастирът „Св. Троица“ съществува не от 150 години, а от преди много векове.

Тези горе-долу по-точни данни са единственото, което може да се каже за манастира, понеже не се намира в него, както това е обичайно за други църкви и манастири, взидан камък с дата и година на построяването му. Може и да е имало такива, но многократното му разрушаване и наново построяване е станало причина да се загубят тия знаци.

Още с разпространението на християнството в

България, някои враждебно настроени племена (авари и др.) са нападали често, грабили и потискали християните. Поради тези причини християните били принудени да се укриват по горите и пещерите, където си изграждали, на спокойствие, църкви и манастири.

И днес се намират останки от такива строежи, от по-далечните времена, каквито има в известната пещера „Магура“, в „Албатонския манастир“ и по други места в северо-западна България.

Истината е, че няма от тази епоха (978—1014 г.) писмени данни за броя на скритите по тези места храмове, но много местности, и днес носят името „манастирище“ и има много стърчащи зидове, гробища или основи на разрушени църкви и манастири из горските усои.

През времето на Иоан Срацимир, който е бил ревностен покровител на църковното строителство, цялата Бдинска епархия е била покрита и украсена с храмове и манастири.

В манастирите се е започнала просветна и религиозна дейност. От този край са излезли много просветени и бележити иерарси, като Теодоси Търновски (от Арчарския манастир), Ромул Бдински, Йосиф и др.

Периодът на разцвет и културен подем на християнската църква е бил прекъснат с падането на Видинското царство през 1396 година под турска власт. По това време всички църкви, манастири и църковни имоти са били ограбени и разорени.

По сведенията на Владимир Граматик (XV в.) италианският хуманист Филип Беанкарас-Калимах (1468 г.), византийският писател Никифор Грегорес (XIV и XV в. в.) и Бертрандон дела Брокер (1443 г.) и от други наши и чужди авторитетни писатели и пътешественици се вижда, че до преди падането на България под турско иго, страната ни е била осеяна с много манастири, които са били разрушени в различни времена. По-горе споменахме за много останки от такива в пазвите на северо-западна Стара Планина.

От всичко казано дотук се вижда, че Раковишкият манастир, или както местното население го нарича „Раковски“, не е единствената света обител в този край. Той е оцелял по чудо, за да напомня нам славното минало на нашата държава.

Формата, размерите, архитектурата и живописата, както и материалите, от които е съграден, историческите събития, спомените и преданията съвпадат и подвърждават съществуването му от времето на Второто Българско царство и до преди падането ни под турско робство.

В манастира има запазени два надписа.

В притвора на входната врата е очертано табло 69—50 см. Надписът е написан в седем реда, със славянски букви и има съдържание, както следва:

„Първо, помени Господи архиепископа нашего Герасима и прочим ктитори Цветко иереи на Макреш, ктитор княз Нину из Макреш, отец Пансия еромонах... лета ктитор Панку ради... 1827 Индикт 5“

Надписът е написан с кафява боя. Същата се среща в останалата зография на храма.

От съдържанието на надписа се вижда, че зографисването на манастира се е намирало под гри-

жите на ктитори от с. Макреш и начело е бил кнезът на Макреш. По факта, че в надписа се споменава за кнез, отново се подвърждава, че манастирът е бил възстановен след 1823 година. Че преди това той е бил разрушен от пълчищата на Пазвантоглу казахме в по-предишната си статия. Както е известно кнезове сме получили право да имаме, след като някои от великите сили са се намесили в защита на раята, обезправена, потискана и ограбвана, а след въстанията избивана масово.

Най-главното във надписа е, че ни дава положителни данни за написването му (1827 г.).

В средната част на храма, над вратата на притвора, има и друг надпис, писан също на славянски с кафява боя. Размерите на таблото на този надпис са 75—45 см. Текстът е събран в 10 реда. Той е по-стар от първия, което ще видим от самия текст, освен това е и доста повреден и труден за разчитане. Ето и надписът:

„Помени Господи архиепископа нашего Антим и отца нашего Герасима: и отца нашего Инокентия. Серафим ерей. Станку ерей. Петър ерей от Кулата; Цветко ерей от Макреш; Бранку ерей. Генчу ерей от Извор; Ктитори и настоятели все раковчени Ангел поклонник Цану поклонник: ктитур; Матей от Грамада; ктитори старопатчени: княз Нину Макреш; Мику Влахович; Златко Калугер с живу из Салаш; Помени Господи зографи тук извършиха тоя манастир... Страни десна и лева и западна за душевното им... (спасение). Стойко и Кръстьо и Теодоси и Станчу, Търновка кааза тревналии и са направили манастиря на Сина от рождението по плът Бога Слово: 1825 индикт 13 юни 23 ден.“

Надписа, написан две години по-рано от първия дава по-големи подробности за лицата, които са се грижили за издръжката на манастира. От изброените села личи, че Раковишкият манастир се е издържал от селата край сръбско-българската граница. Надписът ни дава и точните имена на селата, които известно време са се именуваели с по-други имена (в турско време). За ктиторите се казва, че били все раковчени, което много ясно говори, че манастирът е бил издържан главно от раковчени, затова носи и името на селото им.

Най-ценното, което ни дава надписът са имената на зографите, с обозначение на техните творби (ще видим по-долу — б. м.).

И тук, както на много други места, тревненските зографи са били потърсени, за да ни оставят и до днес чудното си, за онова време, па и за днес, изкуство, за да му се порадваме, че е наше родно.

Проследена църковната живопис, върху разните части на стените и свода се вижда стара такава. Стари фрески се виждат най-много в горните части на стените и на свода, на който е изписан обръзът на Св. Богородица, моляща се със вдигнати ръце, а от страни, на рамената си, има стар славянски надпис... (Матер Божия). Пред името на Божията майка трябва да е имало и нещо друго писано, но се е изтрило. Твърде вероятно е да е било наименованието, каквото обикновено се дава на божествените образи според някои местни обичаи, например, както в Русия има „Казанская Бо-

гоматеръ“ и други. Това може да разгадаят специалистите по иконопис и познавачите на църковната ни история.

На двете страни на притвора, северната и южната, са изписани в 5 реда образи на светци, от които най-долният ред е замазан с вар, поради което образите на този ред не се виждат.

На южната стена, в най-горния ред от старинните образи личат тези на пророк Амос до него вляво — пророк Иезикиил; наляво от него има и друг образ, обаче пострадал от времето и неличи кой е светецът.

На втората отгоре редица образи на същата стена личи образът на пророк Даниил. До него вляво още двама, на които надписите не се разчитат. Такива образи вероятно биха могли да се познаят от познавачите на тревненската зография. Не е излишно те да се проучат и именуваат, както изобщо стенописите да бъдат реставрирани като образци на тревненските майстори.

На третия ред (отгоре надолу) може да се прочете името само на Св. Артемий.

На четвъртия (също отгоре надолу) следват образите на света Параскева, св. Юлита. На третия образ името не личи.

В дадения по-горе надпис името на Антим е написано с черна боя, което говори, че и това име е било изтрито, но попълнено впоследствие.

Освобождението на България е заварило манастиря с много стопански сгради. На северо-източната страна на старинната църква е имало изградени цяла редица стаи в сградата на два етажа. В една от стаите в същата сграда през 1850 година се е състояло събрание от представители на северо-западна България, които са обсъждали въпроса за повдигане на въстание (вероятно Гърчанското) за протест против неправдите, които се сипели безброй върху беззащитната рая.

От новите ни сведения се установява по-точно, че институтът за подготовка на учители в Раковишкия манастир е бил открит около 1830 година, а в 1848 г. е било открито духовно училище там.

М. ЗЛАТОУСТОВ

¹ Новите по-подробни сведения за Раковишкия манастир, за надписите, които се намират още в него, за стенописите, както и някои други материали, установяващи по-точно възрастта на манастира, с които до известна степен се коригират, а по-точно — се допълват проучванията ми, изнесени в бр. 26 на вестника, дължа на Негово преосвещенство Софроний епископ Проватски. Неговите проучвания за манастира, доколкото разбрах, продължават и е добре и други компетентни лица, които се занимават с проучвания около нашата стара иконопис, да надникнат в тази светиня, където ще намерят достатъчен материал за работа.

ЦЪРКОВЕН АМВОН

Светило пресветло

(СЛОВО ЗА СВ. ИВАН РИЛСКИ)

Ангелскому житию поревновав, преподобне, вся земная оставив ко Христу притекл еси и Того заповедни ограждаея, явился еси столп непоколебим от вражних нападения. Тем зовем ти: Радуйся, отче Иоане, светило пресветло!

В Първото си съборно послание до древните християни св. Иоан Богослов пише, че благовестието, което той и другите апостоли чули от Спасителя и го възвестяват на света, е това, че „Бог е светлина“ и че „в Него няма никаква тъмнина“ (1:15). Жизнената ценност на християнската религия се състои именно в това, че тя чувствава и представя чрез себе си Бога като светлина.

За християнина, който се стреми към светлината, към Бога-Светлина, се дава тази велика небесна милост, да се превърне в жива запалена свещ, във факел, в светило, често пъти в светило пресветло. Много са, безбройно много са тия чудни светила, запалени направо от Бога-Светлина, които красят небесата със славата си, слава не тяхна собствена, а Божия, станала тяхна радост и тяхно щастие, — светила, които ярко блестят по историческия път на Църквата Божия и дават на вярващите души духовна наслада.

Такива божествени светила са възсияли и възсияват и по нашата родна земя. За тях родната Църква е отредила празници през годината, които са особено скъпи за всяко вярващо сърце, което е затоплено от лъчите им, за всяка вярваща душа, която е могла да разбере смисъла на духовния им възход и да се очарова от дивния им подвиг.

Днешният ден е един от тия празници, посветен специално за чествуване на небесния ни роден покровител —

преподобния Иван Рилски Чудотворец.

На днешния ден Църквата ни пее духовните песни и величания, създадени в негова чест. Душите ни се огласяят с мелодията на една от най-благозвучните между тях, наречена кондак на празника: „Като си загорял от ревност по ангелски живот, преподобний, като си оставил всичко земно, към Христа си се притекъл. И тъй, ограждайки се със заповедите Му, ти се яви стълб, непоколебим от вражни нападения. Затова те зовем: Радвай се, отче Иоане, светило пресветло!“

В тази прекрасна църковна песен е изразена есенцията на великото, безсмъртното дело на ангелоподобния Рилски светец.

Божията Църква възпява този чутовно велик подвижник като „осветен още от майчини пелени създ“, на небесната благодат, като жив от ранни младини „дом на Пресветия Дух“, като личност изключителна по своето значение.

Светият отец се родил в едно време, когато народът ни току що се бил покръстил, когато земята ни вече се огласяла нашироко от евангелските слова.

Св. Иван се явил на земята ни като светило, запалено направо от всемогъщата десница на Вечния Бог, светило, което грейнало силно, с блясък голям, пред който мракът бледнеел; разреждал се, чезнал.

Но елей бил нужен за тоя светилник, благодатен, духо-

вен елей, за да не загуби светлината си. Затова и родният светец се простил с дома си, с близките си, раздал малкото си имущество, което притежавал, на бедните и тръгнал да търси елей. И го намерил в една от близките свети обители, където ангелоподобен монашески живот вече цъвтял. Тъй, както пее песента, вдъхновен, с блестящо отворени очи за светлината св. Иван оставил всичко земно и се спуснал с цялата си физическа и духовна сила към Христа, към благодатно разтворените Негови обятия. Тук в манастира той се подстригал за монах и дал обет пред Бога и Църквата да послужи на своя народ като ангел в образ човешки и в плът човешка.

В светлата обител младият монах под ръководството на опитни духовници изучил преведените на роден език свещени и богослужебни книги, запознал се с житията на велики Божии угодиници, пресветли светила на живота, вникнал в същността на евангелското учение за Бога, света и човека, за смисъла и високата цена на човека, за дивния му безкрай във вечността, в лоното на Бога, и той закаждал за живот още по-чист и по-съвършен.

Колкото по-надълбоко възмъжаващият светец навлизал в същността на проблемата за истинското човешко достойнство, за високата чест, която трябва да има всеки човек като чадо Божие на тази земя, толкова по-настойчиво зрело в него желанието да се издига все по-нагоре и по-нагоре към светлината, към Бога. С разплакани очи и с ясно устремен поглед към висините, св. Иван усетил, че става тясно в манастирската ограда за него. Той стигнал до положението да види цялата родна земя като света обител, в която трябва да се запалят много кандила, да светнат много светила, за да стане видно за всички, които живеят и се борят и страдат на нея.

И тръгнал той пак да търси за душата си мир и покой. В планинско възвишение си направил шатра от сухи клони и листи. И тук се заселил, отдаден всецяло на пост и молитва. Подир това се настанил в някаква тъмна пещера, където прекарал дванадесет години в отшелническо бдение, в труд, във все по-задълбочено усъвяване на Божественото откровение, в непрестанна молитвена беседа с Бога. Подгонен от разбойници, той навлязъл навътре в дебрите на Рила планина и намерил покров за себе си в широко отворената хралупа на грамаден дъб. Видяла го в това положение, Църквата му запяла: „Като птичка, към Бога възлетила, ти, преподобийн отче, си направил за себе си гнездо на дърво!“

Той бягал от хората, за да стигне по-високо до Бога и от висотата си да им светне, а те вървели по следите му. Открили го на малката поляна край дъба, те го видели засиял в божествена светлина и потърсили от него и лек за болните си тела и утеха за разтревожените си души в ония тревожни години, когато земята ни се тресяла от войни, кръвопролития, междусобици. Славата на дивния Божи човек нашумяла по къдравите поли на Рила, разнесла се от хълм на хълм, пръснала се нашироко из долините. И тръгнали нагоре тълни след тълни да го търсят, да го видят. да го замолят за себе си, за родината.

А той, понеже все още чувствувал себе си неподготвен за открито служение на тоя изстрадал народ, смирен до безкрайност, избягал от това място и тръгнал нагоре и все по-нагоре към скалистите височини и зъбери на Рила, където все още човешки крак не бил стъпвал. Там искал той да остане задълго със себе си и с Бога. Най-после стигнал грамадната скала, под която и до ден днешен зее пещерата, приютила го като майка закрилница и останала на вечни времена да свидетелствува за чудния му подвиг. Хладната и влажна земя на тая тъмна пещера била негова постеля. Студеният и мокър камък над нея бил не-

гов покрив. Сурови диви плодове и растения край скалите и по течението на Рилската река били негова насъщна храна. Бурите виели. Снегове се сипели. Цялата планина наоколо се вледенявала. Гръмотевци тресели скалите. Светкавици раздирали небосвода. И дъжд и град шибали немилостиво скалния покрив на пещерата. А вътре на колене и с дигнати нагоре ръце стоял великият български светец и се молел горещо за тия, които страдали, Бог да ги запази от скрежа и студа в живота, да им даде слънце, и радост, и щастие. Какъв велик дух!

Видяла го Църквата Божия в това състояние, застанал в молитвена бран срещу бурята в природата и в живота, възкликнала от радост и го възпяла в песните си като „земен ангел и небесен човек“, оградил себе си със запевките на Богочовека, Спасителя, на света, явил се в тая планина над земята ни като „стълб непоколебим от вражини нападения“. Възхитена и очарована от подвига му, великата Рилска пустиня зашумяла. И шумът ѝ се превърнал в песен-хвала, която Църквата до ден-днешен пее и ще пее в цялата бъдеща съдба на вярващия народ: „Радвай се, пустинна украсо, изпълнила с благоухание вселената, огласила Рилската планина с пение и увенчала Църквата Българска: защото си бил съжител на ангелите, прогонител на полковете бесовски, разорител на ересите и из корен изстребител на всяка лъжа!“

Стигнал до възможното най-голямо духовно съвършенство, превърнал се в действителна „услуга на православните хора“, в „светилник на цялата вселена“, станал „светило пресветло“ на народа ни, родният светец вече открил широко себе си за търсещите го човечи. Събрали се около него монаси. Дигнал се манастир. Зацъфтяла светостта из планинските широти. И този манастир, светнал със светлината на св. Ивана, която той взел направо от Бога, станал вековечен страх над народната съдба, утеха в дни, години и векове на безутешност, благославица и освежаваща радост в славните времена на свободата, която днес греє и топли душата на народа ни.

Стигнал до чудотворство още приживе, блажено напуснал телесната си хижа преди повече от хиляда години, св. Иван добил от Бога високата чест да бъде велико светило на всички вярващи, непрекъснато пръскащ от височината на осветената чрез подвига му Рилска пустиня чудеса на милост, на блага воля, на здраве и на радост. Този, който е бил на Рила и се е поклонил на нетленните му свети мощи, който е усетил дълбоко в себе си дъха на благослова му, знае и разбира, колко е голяма радостта, че от небето, застанал пред Божия престол, бди над земята ни великият рилски светец-чудотворец.

Как да му се отблагодарим? С какви песни да го възхвалим? Най-добрата песен за него е тая: да изпълним завета му — да строим живота си в светлина, да издигаме навред по земята си дворци на светлината, дворци на мир, на радост и на щастие за целия народ. Вярата му да бъде наша вяра. Любовта му към Бога, към Църквата и към целия народ да бъде наша любов. Светлината му да бъде наша светлина!

Когато пеем кондака на празника му, нека да го пеем не само с уста и с пълен глас, но и с цялата си душа, обикнала и възжаждала светлината, към която той тръгнал, когато затърси място за покой сред страховитите чукари на Рила: „Ангелскому житию поревновав, преподобне, вся земная оставив ко Христу притекл еси и Того заповедми оградяся, явился еси столп непоколебим от вражних нападений. Тем зовем ти: Радуйся, отче Иоане, светило пресветлое!“ Амин.

Д-р ТОДОР П. ТОДОРОВ

Който каже: „любя Бога“, а мрази брата си, лъжец е; защото, който не люби брата си, когото е видял, как може да люби Бога, когото не е видял?

И ние имаме от Него тая заповед: който люби Бога, да люби и брата си.

1 Иоан. 4:20 – 21

ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

Към поета Н. ЯЗИКОВ

Когато ти почувстваш вдъхновение
и то раздвижи твоята гръдна гръд —
и тъй съзреш ти своето назначение
и с благослов огренил свой път;
и щом за подвиг имаш ти готово
онуй, което е небесен дар —
могъща мисъл, възгордена в жар
и огненоискряще слово:

иди в света — да слуша той пророка,
но там бъди величествен и свят,
и с устни не докосвай ти порока
и с лаври не ламти да си богат;
сияе ли с приветен лъч денница,
от скръб животът стан ли е привел —
бъди чист като гълъбница,
сърцат и смел като орел!

И твоите струни с звукове лъчисти
надлъж и шир света ще огласят:
ще претворят скръбта те в радост чиста,
и цар Саула те ще вдъхновят;
животът ти ще засияй всецело
в светлик — и той ще озари с лъчи
копнеещите ти очи
и винаги открито чело!

Но ако със суетни наслаждения
изгълниш жизнения си поток:
ти не пригътвай пищни приношения
за жертвеника свят пред твоя Бог!
Защото благосклонен Бог не ще е
към жертвата лукава; в дим и прах
с един замах той нея ще разсее —
и жрецът ще изгърине в страх.

СТ. ВАКЛИНОВ

БАХЕ ХАИК

Да не забравиш парите за майчиното мляко, майко!

Наближава обед.

Бакалищата е препълнена.

Надошли са за покупки лозари и работници.

Времето е кратко. Всички бързат. Трябва скоро да се върнат в лозята.

Гроздобер е. Узрялото грозде, облякло всички багри на дъгата, е тъй сладко и съблазнително.

Бакалингът е на средна възраст, пълен, обръснат, с тъмни коси. Облякъл чиста престилка, той бавно движи пълното си тяло насам-натам. На едни дава хляб, на други — напитки, и едва успява да обслужи постоянно прииждащите клиенти, да преброи и прибира парите им и да ги изпрати с една обичайна дума.

Така минават няколко часа.

Навалищата постепенно намалява и в магазина наставя отново обикновената тишина.

В тоя момент задната врата се отвори и тихо като сянка влезе старата жена.

Тя направи няколко крачки и се спря да поеме дъх. Не смееше да мине напред.

— Какво желае тази бедна жена? — запитах бакалиния и бързо се отправих към старичката, за да ѝ помогна.

— Тя е майка ми, — отговори той с безразличие, без да я погледне. После добави: — Зад магазина сме направили една дървена барака, там живее. Нямаше място у дома. Скоро сме построили къщата и не желаем да я замърсяваме. На обед или навечер тя идва тук да си купи някоя продукти.

— Нима не можеш ти да ѝ занесеш продуктите? — попитах го с недоумение.

После се приближих усмихнат към старата жена:

— Добър ден, майко! Как си? Добре ли си? — попитах я с топлота.

Отначало тя ме погледна учудено и в недоумение. Загдето се е намерил човек, който да я поздрави. После се съвзе и с лека усмивка заговори:

— Ех... какво да кажа, чедо, мъка... ето тук, тук, — и тя сложи ръка на гърдите си, — тук сякаш се е насъбрал много огън...

— Ще оздравееш, майко, ще оздравееш — не губи на дежда.

— Много ти благодаря, чедо, Бог да те поживи и щастие да ти дари, — и старичката продължи да нарежда

благословии като старинни църковни мелодии.

След това тя се отправи към продуктите. Взе няколко яйца и внимателно ги сложи в книжна кесийка, боязливо взе един хляб, малко масълце, което уви в парченце хартия, и накрая едно шише мляко. Застана пред сина си и го погледна в очите с благ и умоляващ поглед.

Настъпи минутна тишина.

Неизказано възмущение обзе цялото ми същество.

Необикновена и необяснима бе тази картина. Очите ми се впили в майката и сина, аз се стремях да не изгърва нито едно тяхно движение.

Синът мълчеше и гледаше навън, като изпущаше плътен тютюнев дим.

Старата извади малко измачкано портмоне от джоба на извехтялата си и избеляла дреха, отвори го с треперящи ръце и сложи на масата 50 цента...

— Това е малко!... Мляко, яйца, масло и хляб... струват повече от петдесет цента, — измърмори бакалингът.

Очевидно майката не разбираше от цени и сметки. Тя чакаше синът ѝ да направи сметката. После затърси старателно в портмонето си, намери 25 цента и мълком ги сложи на масата.

— И това е малко.

Старата жена наново пребръка джобовете си с ръка, която приличаше на сухо дърво, намери още две монети по пет цента и ги подаде на сина си.

— Трябват още няколко цента, но както и да е, ще ги прихванем следния път.

Майката с мъка събра малките си пакетчета, постави ги внимателно под мишница и закрачи бавно и умислено към вратата.

Веднага изтичах след нея, отворих вратата и ѝ помогнах да изнесе пакетчетата.

Тя поклати глава и се усмихна. Радостна усмивка ли бе това или изкривено от плач лице?

— Майка ли ти е тази жена? — запитах отново бакалингът.

— Да, — отговори той.

— И тя ти плаща хляба и млякото!...

— Разбира се!... Защо да не ги плаща? Аз също ги купувам.

За момент се учудих и помислих, че тази бабичка при-

тежава някакво съкровище или богатство, и се обърнах към бакалина:

— Майка ти има ли доходи или пари?

— Не, помощното бюро ѝ отпуска няколко долара месечно.

След кратко мълчание той се опита да се оправдае:

— Казахме на държавата, че сме семейство с деца. Казахме че разходите ни са големи и не можем да поемем разходите на тая жена. Дълго се мъчихме и най после, чрез един близък, успяхме да ѝ осигурим една сума. . . Защо да ѝ давам безплатно стока?

Останах като вкаменен. Бакалинът говореше тъй както се говори за някаква твърде обикновена случка.

Думите се спряха на гърлото ми.

Върнах се онемял. . . и бързо закрачих напред — назад из стаята.

Изпитвах дълбоко и неудържимо желание да припна след тази майка, да я доведа отново в магазина, да целуна изсъхналите ѝ ръце и да ѝ кажа:

— Майко, изоставена майко, когато утре дойдеш, за да купиш мляко, не забравяй парите на своето мляко. . . Кажй на сина си и той да плати за млякото, което си му давала. . . За онова майчино мляко, което от твоето съществуване е текло в неговите уста през безброй безсънни нощи. . .

Превел: Г. Г.

ОТЗИВИ И БЕЛЕЖКИ

ПРЕГЛЕД НА КН. 7 (М. ЮЛИ) ОТ 1960 Г. НА „ЖУРНАЛ МОСКОВСКОЙ ПАТРИАРХИИ“.

В „Официалната част“ се съобщава:

— за приключване делото за Св. Николаевския събор в Ню Йорк. Върховният съд на САЩ с решение от 6 юни 1960 е признал правото на собственост върху този катедрален храм за Руската православна църква в лицето на Московския патриарх. Решението е било широко разгласено в американската преса и е намерило положителен отклик сред общественото мнение;

— за определеното на Св. Синод от 21. VI. 1960 г., с което се удовлетворява молбата на Високопреосвещения Митрополит Николай Крутички за освобождаването му от длъжността Председател на Отдела за външни църковни връзки при Московската патриаршия. На тази длъжност се назначава архимандрит Никодим, досегашен Заместник-Председател на същия Отдел. Св. Синод изразил дълбока благодарност на Митрополит Николай, за неговите многогодишни трудове по църковните връзки с чужбина;

— за посещението в Московската патриаршия на чуждестранни гости: Секретаря на Ливанското посолство в Москва Н. Файад и французкият журналист К. К. Грюнвалд;

— за присъствието на представители на Руската православна църква на дипломатически приеми, устроени от Посланиците на Дания, Швеция, и Великобритания в СССР;

— за благодарственото писмо на архимандрит Елпидиос Хасапис, Екзарх на Александрийския патриарх при Московската патриаршия, по случай назначаването му на друго служение и предстоящото му завръщане в Кайро.

Отпечатана е дописка за тържественото отпразнуване деня на Светата Петдесетница в Троице-Сергиевата лавра. В тазгодишното празненство са участвували и представители на французкото Православие, принадлежащи към Западноевропейския Екзархат на Руската православна църква, а именно: архимандрит Алексий (Ван дер Менсбрюгте), архимандрит Дионисий (Шамбо) и игумен Петър (Л'Юилле).

В този брой на списанието две статии са посветени на борбата за мир: „Да се прековат мечовете на плугове“ и „Надежда на народите“ — от А. Львов. Първата от тези статии е изградена върху пророчеството на ветхозаветния евангелист св. пророк Исаия: „Ще прековат мечовете на плугове и копията на сърпове“ (Исаия 2:4). Християните могат да се радват, че днес този библейски призив с пълна сила звучи из целия свят и приближава вече времето, когато е реалната на всички хора по земята той ще стане жива действителност. Във втората статия се прави подробен анализ на речта на Митрополит Николай, произнесена на 18 май на събрание на московската обществено-

Добре е застъпен отдела „Статии“.

Първата от тях: „Ето, аз съм с вас. . .“ взема за основа думите на Христа, произнесени при Неговото Възнесение от земята на небето: „И ето, аз съм с вас през всички дни до свършека на света“ (Мат. 29:20). Тук авторът утвърждава, че Спасителят наистина всякога е бил със

Своята Църква. Христос е съпътствувал Църквата, когато християните били разпъвани, изгаряни, посичани с меч от страна на езичниците при гоненията продължили три века. Исус не е оставил стадото Си, когато армия от лъжеучители и еретици от различни клонове и направления са застрашавали съществуването на Църквата. Това, което Господ е казал на цялата Църква и на целия свят, еднакво се отнася и към всяка човешка душа. Има моменти, когато човек е окръжен от духовни и физически опасности, когато върху него се изсипват жестоки удари на съдбата, постигат го горчиви разочарования. И в гъстия мрак на тясната пътека на живота, може да се чуе мощния глас на Исуса: „Аз съм с вас. . .“

Дякон А. Мен в статията си „Тавор и Голгота“ описва как е станало Преображението на Господа и изтъква, че това е било необходимо, за да видят апостолите славата на Христа като възлюбен Син Божий.

Интересуващите се от църковна живопис читатели ще намерят обилен материал в статията на Свещ. Н. Голубцов за иконата „Пресвета Троица“ на Андрей Рубльов.

На душепастирска тематика е посветена статията „Живота на пастира“ от Прот. Д. Соболев. Още до ръкоположението си свещеникът трябва да води достоен живот, изграждан върху елементарна честност със самия себе си и с хората, неотклонно правдолюбие, верност на дадената дума, въздържаност в чувствата и всички черти на добрия член на обществото. Вече като пастир той трябва да устрои живота си върху Божията заповед за любов: към Бога, към хората, към Църквата, към себе си (т. е. към хубавото, към божественото в себе си!), към всички Божии твари. За своето духовно издигане пастирът трябва усърдно да чете светоотческите трудове по Нравствено богословие, да изучава „Добротолубието“ и всички трудове на Отците на Църквата. Той не бива напразно да прахосва скъпоценното си време, а всеки час от живота си да използва в служение Богу и народу.

Пастирът трябва да прояви особено старание за поддържане на духовно единство със своите пасоми. Това единство се осъществява многообразно: и в обикновения разговор, гдето енорияшът винаги вижда пред себе си усмивка, внимателност, кротост, съчувствие, желание всеотдайно да му се помогне в неговата нужда, и при всякога требоване. Тук служащият и преподаващ благодатта на Пресвета Троица „никога не бива да допусне тон на неразбрано бързане и да изрази извънредна нетърпеливост при провеждане чина на службата, но да помни, че е „проклет всеки, който върши небрежно делото Божие!“ Може би, поръчаната му треба да не е първа за него — свещеника, а стотна или хилядна по брой, но той трябва винаги да я служи като първа, с пълно молитвено усърдие, с всеотдайна вяра в Бога, с всеяла любов към енорияша, поръчал требата, защото този, последният, тъй да се каже, е предверил нему, като представител на Църквата, своите молитви, слуша ги с особено внимание и се уповава на Божието милосърдие. . . Механическото, рутинно служение на требите (а и на сич-

ки служби) е мерзост пред Бога". След като съветва пастирите да имат добри отношения към църковнослужителите и със своите събратя, авторът заключава: „Необходимо е непрекъснато усъвършенстване, всекчасна работа над своя вътрешен и външен живот, щото той да не бъде макар и в най-малка степен, поругание на светото Име Исусово!“

Тази година се навършва едно столетие от началото на разпространението на Православието в далечна Япония. Това начало е положено на 8 юни 1860 година с назначаването на първия мисионер в Япония, току що завършилния духовна академия неромонах Николай. След половинвековно апостолско служение на знаменития благовестник на Православието, името му станало незабравимо и свещено за православните японци. В последните години от живота на архиепископ Николай, той бил често наричан от своите пасоми, а и от други японци — „свети Николай“. Подробни сведения за неговите мисионерски подвизи и успехи ни дава обширната статия на А. Казембек — „Апостолът на Япония архиепископ Николай (Касаткин)“.

В отдела „Из живота на автокефалните православни църкви“ е поместена статия от наши сънародник Харитон Попов под заглавие: „Светата Рилска обител в България“. Статията е илюстрирана с една икона на Св. Иван Рилски и с два изгледа от Рилския манастир (общ изглед и вътрешния вид на главния манастирски храм).

Дадено е място за дописка за състоялата се в Алек-

сандрия „Среща на западни и източни християни“, в която са участвували представители на Православната, Католическата, Коптската, Арменската и протестантските църкви. Православната църква е била представена от Патриарха на Александрия и на цяла Африка Христофор, Католическата — от апостолическия викарий в Александрия епископ Каие, Коптската — от викария на Коптския патриарх. Извършени са били няколко богослужения, по време на които Евангелието се е четяло на 12 езика. В песенето са участвували латински, гръцки, коптски и арменски хорове. На съвместното заседание централна тема е била проблемата за църковното възсъединение. Заседанието завършило с молитвата „Отче наш“, която всеки от участниците произнасял полугласно на своя роден език. След това патриарх Христофор и епископ Каие са преподали на присъстващите благодарствени.

В отдела „Библиография“, са поместени прегледи на „Църковен вестник“ (№№ 18—20), „Духовна култура“ (№ 4) и „Гласник“ (№ 5).

Книжката завършва с отзыв за дисертацията на католическия богослов Фр. Босюн на тема: „Теофан Затворник“ (1815—1894). Неговото учение за молитвата“. Самият факт, че се пише дисертация от католически богослов върху съчиненията на духовен писател и подвижник от Руската църква убедително говори за големия интерес, който се забелязва напоследък и сред римокатолиците към Православието.

Прот. П. ПАМУКОВ

СКРОМНО ТЪРЖЕСТВО

Старинният храм „Св. София“ в гр. Сливен е останал още от Римско време. Той е посветен на Божията Премъдрост по подобие на едноименните храмове в Константинопол и в нашата столица. В този си вид, както го виждаме сега, храмът „Св. София“ в Сливен е реставриран преди 150 години. Заобиколен с кичести дървета и ограден с високи стени, заедно с килийното училище, той е бил средище за запазване на българщината през турско време. Тук са учили някога български комити и войводи. Днес целият комплекс е запазен като старинна ценност. Всичко тук е завладяващо. Мисълта се насочва към онова време, когато българският народ е пъшнал под турския гнет и за да запази своята самобитност и национална култура, издигал високи стени и скрити училища. Тук скромни учители и свещеници ръка за ръка родолюбиво са учели на четмо и писмо своите сънародници и бранели от поробителя вяра и род.

На 30. IX. т. г. в храма „Св. София“ тържествено се отпразнува паметта на светите мъченици София, Вяра, Надежда и Любов. Богомолците отрано бяха изгълнели своята старинна църква. Светата Литургия се отслужи от Негово Високопреосвещенство Сливенския Митрополит

Никодим заедно със своя протосингел архимандрит Филарет и няколко свещеници. Пееше малък дамски хор богомолно, умилително, прекрасно. На светата служба беше възведен в протоиерейски чин свец. Борис Банчев — председател на храма. Дядо Владика поздрави новия протоиерей, като изтъкна скромната и понякога незабелязана полезна дейност на свещеника и му пожела все така усърдно да работи на Божия виноград. О. протоиерей Банчев отговори с благодарствени думи за Божията благодат, която го е крепила в служението и съдействащата помощ и нагътствия от страна на дядо Владика. След отпуст Негово Високопреосвещенство произнесе слово за живота на светите мъченици София, Вяра, Надежда и Любов, които са черпили от Божията премъдрост чрез четене на Св. Писание сили за изграждане на истински морален живот и вдъхновение за саможертва и мъченичество.

Тържеството завърши с многолетствия за Негово Светейшество Българския Патриарх, Св. Синод, Сливенския Кириарх и празнувания молец се народ.

Прот. ИВ. КОНДАКОВ

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

У НАС

Избор за митрополит на Ловчанска епархия. Под председателството на Наместника на овдовелия Ловчански митрополитски престол Негово Високопреосвещенство Врачанския Митрополит Паисий Ловчанският епархийски съвет е имал заседание на 10 октомври т. г. и е решил да се изпрати със специално окръжно писмо до всички епархийски избиратели препис от одобрения от Св. Синод каталог на достоизбираемите за ловчански митрополит с прикана (съгл. чл. 45 от Устава на БПЦ) да се намерят в престолния град Ловеч на третата св. неделя от издаването на окръжното — 30 октомври, за да пристъпят към избор на митрополит.

Нов архиерейски наместник. Негово Високопреосвещенство Видинският митрополит Неофит е назначил за архиерейски наместник в гр. Лом Високоблагоговейния иконом Иван Петков.

Свещеническа конференция. На 3 октомври т. г. свещениците от Ихтиманска духовна околия са имали конференция под председателството на Преосвещения Зне-

полски епископ Йосиф, викарий при Софийската митрополия, който изнесъл доклад на тема „Българското свещенство и укрепване на българо-съветската дружба“. Изпратена е телеграма до Негово Светейшество Патриарха, в която се казва: „Единодушно издигаме глас и подкрепяме безрезервно предложението на Председателя на Министерския съвет на СССР Никита Сергеевич Хрущов на XV-та сесия на ООН за пълно разоръжаване на народите и премахване на противия на Евангелието колониализъм. Подкрепяме също и предложението на ръководителя на българската делегация в ООН Тодор Живков за братски и добросъседски отношения между балканските народи. Нека гласовете на тия миротворци, ведно с гласовете на българското свещенство, начело с любимия ни Патриарх Кирил, да кънтят по всички краища на света, докато настъпи мир на земята и благоволение между хората, за слава и величие на небесния Миротворец Господ наш Исус Христос и за процъвтване и благоденствие на народите“. Телеграма с подобно съдържание е изпратена и до XV-та сесия на ООН.

Мисионерски курс в Пловдивска епархия. В гр. Пловдив е бил проведен мисионерски курс за свещеници от Пловдивска епархия. От курса е изпратена телеграма до Негово Светейшество Патриарха, в която се казва: „Сивно благодарим на Ваше Светейшество за непрестанните грижи, които полагате за обогатяването ни със Словото Божие и за подобрене на подготовката ни, за да запазим чистотата на св. ни Православна вяра. Вседушевно молим Вседодателя Бога да Ви обдарява с крепко здраве и дълголетие, та успешно да придвижвате напред делата на Родната ни Църква. Наредени в стройните редици на борците за защита на мира, ние заявяваме, че с всички сили и възможности, под Вашето мъдро ръководство, като изтъкнат борец за мир във и вън от пределите на скъпата ни Татковина, ще го пазим и насаждаме в душите на вярващите“.

Из живота на свещениците от Врачанска духовна околия. Всекимесечните служебни конференции на свещениците от духовната околия, почти без изключение, протичат при следния влязъл в практика дневен ред: в града Враца, в деня на конференцията, в един от четирите храмове, определен брой свещеници съборно отслужват св. Литургия, на която хорово пеят всички присъстващи братички. Литургията завършва с проповед, изнесена от определен за случая свещеник. След службата започва конференцията, в центъра на която са доклади на религиозно-просветни теми и една от точките на дневния ред е посветена на участието на свещеника в борбата за мир.

Следвайки този ред, на 6. X. т. г. в гр. Враца се състоя служебната конференция на свещениците за месец октомври, на която бяха прочетени четири доклада.

В т. 2 от дневния ред на свещениците бяха дадени напътствия относно абонирането им за списанието „В защита на мира“ за 1961 год. и бе одобрена и изпратена до г. Тодор Живков, като ръководител на българската делегация на XV сесия на общото събрание на ООН —

Ню Йорк следната телеграма: „Свещениците от Врачанска духовна околия следим Вашите исторически изказвания пред сесията на ООН, от високата трибуна на която Вие оповестихте на всички народи и нации, че българският народ е за мир, че се бори за мир и в мир изгражда своето бъдеще. Като свещеници на българския народ — вестители на учението на Христа, Който дойде в света „да проповядва на пленените освобождение и да пусне на свобода измъчените“ и „да се претворят мечовете в рала“ (единодушно подкрепяме епохалните предложения на министър-председателя на СССР Никита Сергеевич Хрущов за всеобщо и мирно разоръжаване и за политическо и икономическо освобождение на колониалните народи. Да пребъде делото на мира.“

Починали преподаватели в Духовната академия. На 29 вечерта почина академик професор Стефан Баламезов, който редица години преподаваше в Духовната академия „Конституция на НРБ“. Погребението му се извърши на 1 октомври. Опелото се отслужи в столичния храм „Св. София“ от ректора на Духовната академия Преосвещения Макариополски епископ Николай, който произнесе надгробно слово.

— на 1 октомври т. г. почина Божидар Белогушев, преподавател в Духовната академия по „Теория на музиката“. Същият е завършил Пловдивската духовна семинария и Софийската музикална академия. Погребението му се извърши на 2 октомври Опелото отслужи Преосвещеният епископ Николай, който произнесе надгробно слово.

Обявление — Църковното настоятелство при храма „Св. Николай“ в с. Красен, Толбухинско, известява, че енорията ни състояща се от десет села с 2022 къщи е вакантна. Търсим свещеник, който да я обслужва. Желаетелите да завеждат тая енория да се обадят на Св. Митрополита в гр. Варна и на Архиепископския наместник в гр. Толбухин. От Църковното настоятелство

В ЧУЖБИНА

За установяване на по-тесни връзки между Руската православна църква и Евангелската църква в Германската демократична Република през това лято е била на двустранно официално посещение в ГДР руска църковна делегация начело с архиепископ Иоан и професор Парийски от Ленинградската духовна академия. Това посещение е било отговор на гостуването, което ръководни духовници от Евангелската църква в ГДР са направили на Руската православна църква през есента на 1959 г.

Екзархат на Руската православна църква за Средна Европа. Московската патриаршия е учредила екзархат за Средна Европа със седалище Берлин. За екзарх е назначен архиепископ Иоан Подолски, който преди да приеме монашество е бил по професия геолог. Чрез самообразование той придобил дълбоки богословски познания. Редица години е бил представител на Московския патриарх при Антиохийската патриаршия в Дамаск.

Против антисемитизма. По повод на антисемитските настроения сред някои среди в Германската Федерална република синодът на Германската евангелска църква е отправил послание до християните, в което заклеймява расовата омраза като богопротивно дело. „Зачестилите противоеврейски изстъпления опетняват отново нашия народ... Ние носим отговорност, че недостатъчно изясняваме пред нашата младеж ужасните злодеяния, извършени от немци спрямо евреите. Ние напомняме, че онова, което сполетя нашия народ, е съд Божий заради всичко онова, което бе сторено на евреите, Божията милост гледа на понаянито. Затова търсете общение с останалите живи наши съграждани, евреи, които желаят да живеят между нас. Да се покажем благодарни за това, че ние заради Христа сме техни братя и сестри... Молете се за мир на Израила, пръснат между народите, сред нас, и в неговата държава.“

Находки от библейско време. Близо до днешния град Набулус, където е бил разположен древният библейски град Сихем, през това лято са били извършени за трети път археологически разкопки, при които са били открити значителни находки от ветхозаветно време. Намерените предмети се отнасят към времето от четирихилядната до стотната година преди Христа и са лежали в три земни пласта. Разкрити са зидове от древен храм, градски стени и жилища. Намерени са съдове и монети от епо-

хата на Птоломеите. Новите археологически открития хвърлят светлина върху лица и събития, споменати в Библията: Бит. 20:1—18; 21:22—34; Нав. 24:1, 32; Съд. 9:1—57; Иоан 4:5, 20.

Група филолози и богослови от Атинския университет работи понастоящем върху ново критично издание на новозаветните свещени книги. Като помощен материал редакторите имали на разположение ръкописи и документи, неизползувани досега от експертите по Библията. Това е първата изработена от гръцки учени редакция на Новия Завет. Последното издание на гръцкия новозаветен текст бе приготвено от немския богослов Еберхард Нестле в 1898 г., по поръчка на Вюртембергското библейско общество.

Флора из страната на Библията. На международната изложба за градинарство и паркоустройство „Флориаде“ в Ротердам (Холандия), която продължи до 25 септември, са били показани в естествен вид и среда „Растения от страната на Библията“, придружени със съответни посочки и текстове от Светото Писание. Пред входа на оранжерията и лехите с растения от Израел е стоял голям плакат с надпис „Насъщния ни хляб дай ни днес“ (Мат. 6:21). Цъфнали или вече вързали плод дървета, храсти, цветя — полски и градински, са били подредени в естествено положение и според известните места от Библията; смоковници като оная, на която преди 2.000 години Захкей се бе покачил, за да види по-добре Исуса (Лук. 19:4), лозата, ливанските кедр, миртите — вечно зелените храсти, стройните кипариси; тръстиката от бреговете на Нил, всред която в тръстиково кошче е било поставено детето Моисей (Исх. 2:3), тръни от пустините и нарциси от потоците; ризиновият храст, под който пророк Иона е намерил сянка и отрада в огорчението си (Иона 4:6); цветето с трънливи листа, което напомня за трънения венец на Исуса. Под цитат от Евангелието цъфтят и лилиите, които чрез сравнението на Исуса са станали символ на упованието в Божията блага воля: Взрете се в полските кринове, как растат... (Мат. 6:28).